

Antická literatura

- ❖ starověká kultura řecké a římské civilizace
- ❖ řadíme ji mezi nejstarší na území Evropy a stala se inspirací pro další umělecké slohy (renesance, klasicismus)
- ❖ v antickém období se rozvíjela filozofie (nejznámějšími filozofy jsou Sokratés, Platón a Aristoteles)

Homér (kolem 9. stol. př. n. l.)

- řecký básník, o jehož životě se nedochovaly žádné věrohodné důkazy
- je označován za autora eposů Ilias a Odyssea (novodobé výzkumy zpochybňují, že by oba eposy napsal ten samý člověk)
- už ve starověkém Řecku byl považován za literární vzor

Ilias – (označuje Tróju) je nejstarší dochovaný hrdinský řecký epos, který líčí závěr desetiletého boje Řeků proti Tróji. Řecký bojovník Achilles chce pomstít smrt svého přítele Patrokla a zabije trojského bojovníka Hektora, syna krále Priama. Jeho mrtvolu pak devět dní vláčí kolem hradeb města, což rozhněvá řecké bohy.

Odyssea – epos o dobrodružstvích krále Odyssea při návratu z trojské války zpět domů na Ithaku. Jeho putování trvá deset let a při cestě zažívá mnohé útrapy a dobrodružství (viz Staré řecké báje a pověsti – Eduard Petiška).

Sapfó (kolem 7. stol. př. n. l.)

- řecká básnířka z ostrova Lesbos, která založila dívčí školu, v níž se dívky učily hudbě, tanci a poezii
- ačkoliv bývá často označována za lesbičku, není to zcela jednoznačné, Sapfó měla manžela a dceru
- napsala **Písně z Lesbu** – soubor lyrické poezie, obsahuje svatební písně, vyznání věnovaná svým žačkám a úvahy

Publius Ovidius Naso (43 př. n. l. – 17 n. l.)

- římský básník, z neznámého důvodu musel na příkaz císaře Augusta opustit Řím a žít ve vyhnanství
- v reakci na vyhnanství napsal **Tristia (Žalozpěvy)**, mezi další díla patří např. **Proměny** – proměny mytologických postav a **Umění milovat** – rady mužům i ženám s problémy v lásce

Publius Vergilius Maro (70 – 19 př. n. l.)

- římský básník, věnoval se především tématům podporujícím sebevědomí římského národa

Aeneis – rozsáhlý epos, který oslavuje římský národ a jeho bájného zakladatele. Aeneas se po pádu Tróje vydává na cestu, kde zažívá mnohá dobrodružství a usídli se v Itálii, čímž splní své životní poslání.

Antické drama

- ❖ k rozvoji dramatu dochází kolem 5. stol. př. n. l.
- ❖ v Athénách se konaly slavnosti, při nichž byl oslavován bůh vína a veselí Dionýsos, tehdy se soutěžilo o nejlepší dramatiky a herce
- ❖ v období antiky se rozvinuly dramatické žánry tragédie a komedie, při nich byly hojně využívány masky a kostýmy, veškeré role hráli herci (muži), hrálo se ve stupňovitě uspořádaných „divadlech“ tzv. amfiteátrech
- ❖ autorem prvního pojednání o divadle s názvem **Poetika** byl filozof **Aristoteles**. Z jeho díla byl vyvozen tzv. zákon trojí jednoty – drama se má odehrávat v jeden čas, na jednom místě a má mít jen jednu dějovou linii. Toto pravidlo se dodržovalo do renesance (ačkoliv např. W. Shakespeare ho ve svých hrách porušoval).

Aischylos (6. – 5. stol. př. n. l.)

- řecký dramatik a básník, ale také voják (bojoval např. v řecko-perských válkách)
- zavedl do dramatu druhého herce (do té doby hrál pouze jeden), čímž posílil dramatičnost děje
- jeho hry byly inspirovány bájemi, do děje zasahovali bohové

Oresteia – jeho jediné zcela dochované dílo, je to trilogie (třídílné), hlavním motivem je pomsta. Orestés chce pomstít smrt otce, a proto zabíjí svou matku. Za svůj čin se souzen bohy, kteří ustanoví, že do budoucna bude tyto prohřešky soudit athénská obec. Orestes je nakonec zproštěn viny díky přímlově bohyně Athény.

Sofoklés (5. stol. př. n. l.)

- řecký dramatik, kněz a politik
- rozšířil počet herců v dramatu na tři
- hrdiny jeho dramát stíhá trest (osudu se neubrání)

Král Oidipus – v tragédii se naplňuje věštba, že Oidipus se nedopatřením stane otcovrahem a následně manželem své matky. Oidipus se nakonec ze zoufalství osleplí.

Antigona – je potrestána za to, že i přes králův zákaz pohřbila svého bratra Polyneika

Euripidés (5. stol. př. n. l.)

- řecký dramatik básník a filozof
- soustředí se na psychologii jedinice, který je ovládán vášní a emocemi

Médeia – tragédie s mytologickým námětem. Médeia kvůli svému milému Iásonovi zabije svého bratra a oklame otce. Iáson si však chce vzít jinou ženu, Médeia ho tedy otráví a zabije i syny, které s ním zplodila.

Aristofanés (5. – 4. stol. př. n. l.)

- řecký dramatik, který se proslavil především komediemi
- jeho hry reagují na tehdejší společenská témata (zesměšňuje a kritizuje válku, boj o moc, touhu po penězích, intriky a přetvářku)

Žáby – komedie, v níž se bůh Dionýsos vypraví do podsvětí, aby odtud vyvedl dramatika Euripida. Ten právě soutěží s Aischylem o to, kdo umí lépe psát hry. Nakonec si Dionýsos odvádí Aischyla, který v klání zvítězil. Touto komedií Aristofanes kritizuje Euripida a jeho tvorbu.

Pro zajímavost zde uvádím několik rad z díla Umění milovat od Publia Ovidia Nasa. Zjistíte, že rady, které platily před více než dvěma tisíci lety, platí dodnes.

Kniha I.

Buď přizpůsobivý!
Buď pozorný!
Buď výřečný – klidně si i vymýšlej!
Lichotně ji sváděj! (přirovnává k situaci – i kráva po býku zabučí)
Donuť ji k tomu, aby žárčila!
Obětuj pro ni všechn svůj čas!
Měj čistotu v oblíbě!

Kniha II.

Donuť dívku, aby se do tebe zamilovala, ale jen krása a vzhled ti nepomůžou!
Musíš se všestranně rozvíjet!
Lichoť ji a říkej ji, co ráda uslyší!
Ustup ji, když vzdoruje, sám pro sebe budeš vítěz!
Snaž se, aby ses pro ni stal zvykem!
Vyvaruj se nevěry!
Nevytýkej dívkám vady!

Kniha III.

Musíš o sebe pečovat!
Nauč se půvabně smát a plakat, kdykoliv je to zapotřebí!
Nauč se lадně chodit!
Chraň se mužům, kteří o sebe moc dbají!
Nesmíš být rychle poddajná, nech ho v nejistotě!
Buď zábavná! Buď bouřlivá!
Pokud najdeš lásku, využij toho a rychle ji uchop, může odejít tak rychle jako přišla!
Pij, co unese hlava a do té doby, kdy rozum a nohy budou pevné!